

A Tudományos és Műszaki Tájékoztatás 1984/4-es, áprilisi számában *Zsidai József*, a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem könyvtára által a regionális együttműködés terén kezdeményezett sikeres szervező tevékenységet ismerteti. Ennek az a lényege, hogy a Borsodban működő négy nagy vegyipari üzem és az egyetem 1971-ben szerződést kötött a tőkés eredetű, drága szakirodalom egy példányos, közös beszerzésére, aminek eredményeként az azóta eltelt időszakban körülbelül 500 ezer dollárt takarítottak meg a népgazdaságnak. Az egyetemi könyvtár a szerzett tapasztalatok alapján szélesebb körű regionális információs szolgálatot szeretne kiépíteni, ezért megkezdte egy számítógépes adatvégállomás létesítésének előkészületeit. A külföldi adatbázisokkal 1982 óta tart fenn kapcsolatot, s 1983-ban már — más információs intézmények segítségével — 20 adatbázist használt párbeszéd-módon, nyolc és fél óra időtartamban. A gyakorlati részletekre is kiterjedő cikk szerzője arra figyelmeztet, hogy a gyér igénybevétel miatt nem érdemes sok helyen létesíteni adatvégállomást, helyettük gazdaságosabb a decentralizált telepítés és a hozzá kapcsolódó decentralizált használat. — A KGST-országokban 1981 óta folyó mágnesszalagos építési szakirodalmi információcseré zavaratlan lebonyolításához a magyar Építésiügyi Tájékoztatási Központ 1982-ben nemzetközileg használható, egységes ellenőrző programot készített, amelyet a tagországok elfogadtak, s az idei év január első napja óta ennek alapján végzik a rendszeres információcserét — amint erről *Terebessy Ákos* és *Stark András* közös cikke beszámol. — A fűzfői Nitrokémia Ipartelepek nagyvállalat — egyelőre idegen adatvégállomás segítségével — szintén bekapcsolódott a közvetlen számítógépes információkeresésbe, és 1982 májusa és 1983 októbere között

56 témában végzett keresést, amelyet az erről szóló írás szerzői, *Polniczky Lipótné* és *S. Farakas Mariann* sikeresnek minősítenek.

A TMT áprilisi számában közölt érdekes tartalmú külföldi referátumok egyike — többek között — arról számol be, hogy a számítógéppel készített mikroformátumú, ún. COM-katalógusok az új torontói egyetemi könyvtárban nem váltak be, sőt a guelphi egyetemen 1980—81-ben végzett felmérés szerint is a hallgatók 80 százaléka az online-katalógust — a „könyvtudakozó” funkciót — részesíti előnyben a cédulakatalógussal és a COM-katalógusokkal szemben. Egy másik referátumban az angol szerzőtől ilyen kemény ítéletet olvashatunk a könyvtárosok alapkészségeiről, illetve ezek hiányáról: „A könyvtáros szakirodalom és a könyvtárakban készített munkadokumentumok zömének siralmas nyelvi megformáltsága, az elemzésre fel nem használt vagy arra eleve alkalmatlan könyvtári statisztikák, az ingatag előfeltevésekre épülő, de látványos matematikai apparátust alkalmazó, nyakatekert felmérések és könyvtári »kutatások« a gyakorlati orientációjú alapkészségek tömeges hiányáról tanúskodnak. Még elszomorítóbb képet nyújt a könyvtarostársadalom, ha a *szervezési képességek* csoportját vesszük szemügyre. A *kellő képzelőerő*, melynek lényege az alternatív jövőbeli lehetőségek előrelátása, vezetői szinten is hiánycikk. Nélküle pedig a könyvtár csak az agyontaposott ösvényeken vezethető a közvetlen jövőbe.” Továbbá: „A könyvtári pálya nem a szociális orientációjú, kommunikatív, hanem a befelé forduló, introvertált típusokat vonzza. A legtöbb könyvtáros inkább a nemzeti kultúrörökség őrzőjének látja magát, mintsem a közösség szolgálojának.” Mindezek alapján a szerző gyógyeljárásként a könyvtárosképzés intézményes jellegének leépítését, a képzésnek a

könyvtárba telepítését javasolja: „Minden valamirevaló könyvtárban folynia kellene könyvtárosoktatásnak, mint ahogy az orvosi ismereteket is jórészt gyakorló klinikákon oktatják.”

A Könyv és Nevelést, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum folyóiratát hónapokig nem kaptuk meg, ennek következtében legutolsó ismertetésünk (1983/10. sz.) megjelenése óta öt szám bemutatásával maradtunk adósságok. A tavalyi év végén és az idén kiadott 1983/3., 4—5., 6. és 1984/1., 2. szám együttes szemlézése a kétségtelen hátrányok ellenére arra jó, hogy ennyi számból a folyóirat szerkesztési törekvéseit világosabban lehessen látni, irányzatait pontosabban érzékelni. Megállapítható, hogy a korábbi szerkesztői gyakorlatból továbbra is megmaradt a rövid, másfél, két oldal terjedelmű, egy-egy kérdést publicisztikai hangvétellel tárgyaló, figyelemfelkeltő bevezető jegyzetek (vezércikkek) közlésének szokása — igaz, épp a legutolsó, az 1984/2-es számban a tatai országos taneszköz-kiállításról megjelent cikk leíró tárgyalási módja alapján inkább az ismertetések-beszámolók műfajába volna sorolható. Szerencsés újítás, hogy az 1983/3-as számban megjelent, *A cigányság és a könyv* című jegyzet megírására a legilletékesebbet, *Lakatos Menyhért* írórt kérte fel a szerkesztőség. Az 1983/4—5-ös, összevont szám vezércikke a *Köznevelés* 1983. évi 28. számában társadalmi vitára bocsátott közoktatásfejlesztési javaslatokról, illetve a 29. számban a pedagógusképzés, -továbbképzés korszerűsítéséről közzétett tervezetről szól; a 6. számé a könyv- és könyvtárhasználati pályázat kapcsán a pályázatokkal mint a pedagógus saját „szellemi karbantartásának” alkalmával-eszközeivel foglalkozik, az idej első szám első cikke pedig az iskolai könyv- és könyvtárhasználatra nevelés fogalmát, illetve az iskolai, iskolai könyvtári munkában elfoglalt helyét kívánja tisztázni.

A szorosan vett könyvtári szakmai (elméleti, gyakorlati-módszertani) közlemények számának növelésére irányuló szerkesztői törekvés szintén érezhető a folyóiratban, anélkül, hogy a Könyv és Nevelés feladta volna a gyermek- és az ifjúsági irodalom kritikai szemléjének szerepét. Így talán helyreállt az egészséges egyensúly a rovatok között, annál is inkább, mivel a *Külföld* c. rovat immár jobbára szintén könyvtári témákkal, a határainkon kívüli iskolai könyvtárak ügyeivel-gondjaival foglalkoz-

zik. Az *Elmélet és gyakorlat* c. szakmai rovatban az öt számban 19 közlemény jelent meg, igen változatos tartalommal: Egy-egy megyei iskolai könyvtári helyzetéről, a megyei irányítás és szakfelügyelet, hálózatgondozás szerepéről (Csongrád, Komárom) például éppúgy jelentek meg közlemények, mint a statisztikák által tükrözött országos helyzetről. A hangosképes dokumentumokkal két írás foglalkozott az elmúlt háromnegyed év során, de jutott figyelem érdeklődésvizsgálati (olvasásszociológiai) kérdésekre és a propagandára (kiállítások) is. A könyvtárhasználati szokásokról, a könyvtárhasználati ismeretekről és azok oktatásáról, illetve gyakorlati megvalósításáról (forgatókönyv) négy írás szólt, sőt a kérdéskörrel vitázó írás is megjelent. A könyvtári szakkörök, továbbá a napközi otthonok és a könyvtár kapcsolata szintén témája volt egy-egy cikknek. Érdemes felhívni a figyelmet arra az irodalomjegyzékre is, amely az 1983/84-es tanév munkaközösségi foglalkozásaihoz készült a könyv- és könyvtárhasználat tárgykörében (1983/3. sz.).

A hagyományos *Ifjúság és irodalom* rovatból különös figyelmet érdemel az Írószövetség gyermek- és ifjúsági irodalmi szakosztálya által rendezett 8. szekszárdi tanácskozásról beszámoló cikk — addig is, amíg anyaga kötetben meg nem jelenik.

A Műszaki Egyetemi Könyvtáros idej első száma közli a munkahelyi demokráciáról februárban tartott dolgozói értekezlet teljes anyagát: a könyvtárigazgató beszámolóját, a szakszervezeti főbizalmi kiegészítő referátumát és a résztvevők által elfogadott állásfoglalást. Ezekből kitűnik, hogy a munkahelyi demokrácia érvényesülésének nélkülözhetetlen feltétele az intézmény rendeltetészerű működéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételeken kívül a művelt szakterületek követelményeivel való lépéstartás, a szüntelen korszerűsítés, illetve a fejlesztés-fejlődés lehetőségeibe vetett bizalom és az, hogy józanul remélhető legyen a távlatok kibontakozása is. A nyomasztó viszonyok rossz közérzetet szülnek, amely nagyban és kicsiben egyformán mérgezhetheti az intézmények belső légkörét. Ezért nem véletlen, hogy a dolgozók állásfoglalása — amellet, hogy hangsúlyozza a központi könyvtár megnyugtató, demokratikus légkörét, s közben

belső intézkedéseket is javasol például a lefelé irányuló belső tájékoztatás megjavítására, valamint a jutalmazások középvezetői indokolására — még nagyobb hangsúllyal foglalkozik a könyvtár helyzetének megjavításával, lemaradásainak enyhítésével. Kéri az 1982. évi rektori intézkedési terv időarányos részének teljesítését, a könyvtár katasztrófális raktárhelyzetének megoldását és a gépi tájékoztatás bevezetéséhez szükséges feltételek megteremtését.

Ezek a gondok, illetve kívánságok azokban az észrevételekben is hangot kapnak, amelyeket a könyvtár igazgatója, *Héberger Károly* az egyetemi fejlesztési koncepcióhoz fűz munkatársainak véleménye alapján. Megállapítja, hogy a műegyetemi központi könyvtár feltételei a fejlesztési elképzelésekben kitűzött célok teljesítéséhez nem megfelelőek, az intézmény körülbelül másfél évtizedes lemaradásban van. Érthető tehát, hogy javaslataiban nemcsak a hallgatóknak nyújtandó segítség formáira tér ki, hanem a szervezeti ésszerűsítést (kari könyvtárak és néhány intézeti könyvtár létesítését a szétaprózott könyvtárak helyett), valamint a központi könyvtár erőteljes fejlesztését is nélkülözhetetlennek tartja, mégpedig olyan területeken, illetve vonatkozásokban, mint például az épület korszerűsítése, a könyvek feldolgozásának számítógépesítése és a mikrofilmlapos katalógusok előállítása, az egyetemi számítógép felhasználása a kölcsönzési adatok nyilvántartására, számítógép-végállomás elhelyezése a központi könyvtárban a külföldi adatbázisok közvetlen használatához, a másológépek számának növelése és rendszeres cseréje, a központi könyvtárban saját telexgép üzembe állítása stb.

A központi könyvtár belső tevékenységéről, műhelyeiről két írás tájékoztat a Műszaki Egyetemi Könyvtáros és számában: az egyik a magyar szabadalmi leírások és szabványok különgyűjteményét mutatja be, a másik a Német Szövetségi Köztársaságban megjelenő, a könyvtárban megtalálható egyetemi újságokra hívja fel a figyelmet — ezek tanulmányozása ugyanis nélkülözhetetlen a meghatározott helyre, meghatározott személyekhez tervezett kiutazások esetén.

A **Könyvtári Híradó**, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár dolgozóinak tájékoztatója májusi számában egy humoros-keserű tatarozási napló közlése után értékes kiadványra hívja fel a figyelmet: A *Ritkaságaink* című rovatban

Klinda Mária ismerteti azt a kolligátumot, amely Napóleon 1809. május 15-én Schönbrunnban kelt, a magyarokhoz intézett kiáltványának latin nyelvű változatát, továbbá egy magyar nemesnek (Nobilis Hungarus) a napóleoni felhívást támogató, „Ad Hungaros” (A magyarokhoz) c. röpiratát tartalmazza, valamint a nyomtatványok egykori tulajdonosának, az észterházi *Lukinich Györgynek* a proklamációhoz fűzött, Napóleon felhívását elutasító megjegyzését. A *Szűry Dénes* tulajdonából a könyvtárba került értékes dokumentumot a leltári értékmegállapítás fedezte fel, bizonyítván a nagyon régen leltárba vett, de kellően fel nem tárt állományrészek időnkénti átvizsgálásának, a kötetek kézbevitelének és a nyilvántartásokkal való egybevetésének fontosságát. . .

A *Könyvtári Híradó* június—júliusi összevont száma figyelemre méltó, új állományelrendezési kísérletről tudósít. Az angol példa nyomán indított vállalkozás alapja *A közművelődési könyvtár állománya új megközelítésben* című angol tanulmánygyűjtemény, amely arról számol be, hogy a szigetország könyvtárait a hetvenes években megpróbálták a hagyományos szakrendi, illetve — a szépirodalom esetében — a betűrendes elhelyezés helyett a könyveket a használók igényeinek megfelelőbb módon tárnai az olvasók elé. Ez az igény elsősorban a szabadidős elfoglaltságokból fakad. Az olvasók kívánságaihoz jobban alkalmazkodó elhelyezés szándéka először a szépirodalom csoportosított felállítását hozta létre, majd a csoportokban a szépirodalmi és a nem szépirodalmi munkák tárgykörileg összefüggő együtteseit. Az angol szakemberek ezt a fajta elrendezést a kisebb könyvtárakban a teljes állományra, a nagyobbakban viszont csak az állomány egy részének, az úgynevezett népszerű műveknek az elhelyezésére javasolják, a nagyobb könyvtárakban tehát célszerűbbnek tartják a magasabb szintű munkák korábbi, hagyományos felállítási rendjét. Az FSZEK két lakótelepi fiókkönyvtárban az egész állomány csoportosított elrendezését kívánja megvalósítani, két kerületi főkönyvtárban, a VIII. és a IX. kerületiben viszont csupán az állomány egy részét szándékozik a *szabadidős részlegnek, családi könyvtárnak* vagy egyszerűen csak *turkálónak* nevezett részlegben elhelyezni. A munka előkészítését tíz tagú bizottság végzi, tagjai főként a kísérletbe vont könyvtárak munkatársai, de két másik, tapasztalt szakember is segíti az indulást.

A **Baranyai Könyvtáros** 1984/1-es száma rövid összegezést közöl abból az alkalomból, hogy a folyóirat első száma tiz éve jelent meg, *Pécs-baranyai Könyvtáros* címmel. Azóta húsz száma látott napvilágot mintegy 80 szerző 125 írásával. (A híradó e korszakának összevont tartalomjegyzéke az előző számban jelent meg.) A mostani szám új, „egyszerűsített” címe alatt a „Baranya megye közművelődési és iskolai könyvtárosainak tájékoztatója” megjelenés olvasható, s a szolgálni kívánt három hálózat 800 könyvtárosára számít a jövőben a folyóirat, amelynek évenként kétszeri, júniusi, illetve decemberi megjelenését ígéri a szerkesztőség. A legközelebbi szám a tervek szerint tematikus lesz: elsősorban a gyermekek és a könyv, az ifjúság és a könyvtár kapcsolatával foglalkozó írásokat kíván közreadni. A mostani szám egyébként változatos: foglalkozik a megyében található könyvtári hálózatok együttműködésével; a közművelődési dolgozók élet- és munkakörülményeivel (a Közalkalmazottak Szakszervezetének központi vezetősége által tárgyalt előterjesztés és ennek vitája alapján — szívesen olvastunk volna azonban a baranyai helyzetről is valamiféle kiegészítő állapotrajzot); ír továbbá az új bibliográfiai leírási szabvány bevezetésével kapcsolatos problémákról, valamint a meghirdetett ifjúsági és felnőtt olvasómozgalmakról, olvasótáborokról; hírt ad az Eszéki Városi és Egyetemi Könyvtár, illetve a Baranya megyei Könyvtár közötti, a nemzetiségi könyvellátást is javító együttműködési szerződésről; tudósít a készülő megyei sajtóbibliográfiáról, amelynek kötetbe szerkesztése 1986-ban kezdődik meg; és gazdagok a híradónak a helyi művészetművészeket ismertető s az irodalmi hagyományokat feltáró-ápoló rovatai is. Ilyen címetek olvashatunk például: Martyn Ferenc és a könyv (a kitűnő képzőművésznél tett műtelerlátogatás leírása); A Minerva folyóirat és a Pécsi Egyetem (Thienemann Tivadar pécsi professzor szellemtörténeti folyóiratának rövid története 1922-től 1944-ig); Segédkönyvek (az 1983-ban megjelent informatikai és könyvtártudományi szakirodalom bibliográfiája a *Téka* c. rovatban, amely más, helyi kiadványokat is bemutat).

A Baranyai Könyvtárosnak e száma is segíti az alcímében feltüntetett hálózatok könyvtárosainak munkáját — bár az iskolai és a szakszervezeti könyvtárak ezúttal nem adtak cikkeket —, a megye egész könyvtárügyének fejlődése és a szakmai kultúra terjesztése, illetve ápolása

szempontjából azonban nélkülözhetetlen az egyéb könyvtárak — egyetemi, főiskolai, műszaki — rendszeres jelenléte is a híradóban. Nem tudjuk, nem volna-e jó a jövőben a Baranya megyei Könyvtárközi Bizottság égisze alatt valamennyi pécsi—baranyai könyvtár folyóiratává fejleszteni e fontos könyvtárpolitikai és tapasztalatcsere-fórumot?

A **Komárom megyei Könyvtáros** 1984/1-es száma fényes bizonyíték e folyóirattípus értékes szerepére, amelyet a könyvtári munkamegosztásban időnként képes „magára osztani”. Ez a szám ugyanis országos szakmai fontosságot kapott a március elsején és másodikán Tatán lezajlott, *A közigazgatási változások tapasztalatai és várható hatása a könyvtári rendszer alakulására* című tanácskozás anyagának közzétételével. Mint ismeretes, a járásek megszüntetésének igen hirtelen lebonyolítása, amelyet nem előzhetett meg a művelődésügyben bekövetkező változások részleteinek kimunkálása és a minden következményre vagy eshetőségre való előzetes felkészítés-felkészülés, tanácsstalanságban hagyta az érintett könyvtárakat is a területi szakmai-módszertani munka és a régi közigazgatási felépítés szerint kialakított hálózatgondozás jövőjét illetően. A tatai megbeszélés lényegét most kitűnően összefoglalva közreadja a Komárom megyei híradó: *Könyvtárügy és közigazgatás* címmel összegezi a megnyitóban (Kulcsár Sándor megyei tanácselnök-helyettes), a vitainditókban (Steiner Gáspár, a Művelődési Minisztérium tanácsai osztályának munkatársa és Szenté Ferenc, az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ igazgatója), továbbá négy fontos felszólalásban (dr. Kenyéri Katalin, az OSZK KMK jogásza, Sóron László, a Művelődési Minisztérium könyvtári osztályának munkatársa, Mányoki László, a Komárom megyei tanács közművelődési csoportvezetője, Koger Tamás, a vendéglátó megye tanácsai könyvtárhálózati központjának igazgatója) kifejtett álláspontokat. Ezek végül is megegyeztek abban az alapelvben, amelyet *Szenté Ferenc* így fogalmazott meg a tanácskozás zárszavában: „Semmit nem bontunk le addig, amíg nem tudjuk, hogy mit akarunk építeni. Tehát azt, ami megvan ellátórendszerben, városkörnyéki ellátásban, módszertani-szakfelügyeleti formában, nem változtatjuk meg addig, amíg nem tudjuk, hogy

amit helyette akarunk, az jobb lesz, hogy valamit »hoz« ügyünk számára...»

A híradószám élén a szokásos év eleji számvetés áll: a tanácsi és a szakszervezeti könyvtárhálózat munkájáról szóló jelentéseket a két hálózat egyesített, településenkénti felépítésű statisztikai táblázatai követik. E statisztikák adatai 1983-ról szólnak, számaik most sincsenek az előző évhez viszonyítva, a szöveges jelentésekből azonban tudjuk, hogy a tanácsi hálózatban mind az olvasók, mind a látogatók, mind a kölcsönzött kötetek száma nőtt, s a szakszervezeti könyvtárakba is valamivel többen iratkoztak be, mint egy évvel korábban (itt azonban a látogatók és a kölcsönzött kötetek száma csökkent). A szakszervezeti statisztikában ismét szemet szúr az a tény, hogy a hévízi és a balatonygyöröki bányászudulók és a györöki gyermeküdülő adatai a tatabányai statisztikában szerepelnek, nyilván a tatabányai fenntartó üzemek okán. Mivel nagyon magas számokról van szó — 2497 olvasóról és 16 713 kötetes forgalomról, a szakszervezeti olvasótábor 19 százalékaról, az évi kötetforgalom 7,3 százalékaról —, úgy tűnik, meglehetősen nagy a megyeszékhely statisztikai tükrének torzulása.

A Komárom megyei Könyvtáros *Magunk között* című rovata kisebb-nagyobb szakmai fontosságokat tűz tollhegyre. Előző számának „dohogását” az író—olvasó találkozik ügyében lapunk is átvette. Most a Könyvtárellátót vette célba a rovat — bizonyára jogosan —, azt azonban nem értjük, hogy más könyvtári orgánusok gyakori botlásához hasonlóan miért emlegeti itt is a cikkíró a Könyvtárellátó gazdajaként még mindig a szegény ÁKV-t, amikor a hasonmásban közölt levélfejléccen igazán világosan olvasható a törvényes családi kapcsolat: a Könyvtárellátó a *Könyvértékesítő Vállalat*, röviden a *Könyvért* főosztálya...

A **Tolnai Könyvtáros** idei első számában ugyancsak az elmúlt évi összegezés kapta a legtöbb teret és a legnagyobb hangsúlyt. A tanácsi és a szakszervezeti könyvtárak szöveges beszámolóit és statisztikai táblázatait mellett először olvashatók az iskolai könyvtári statisztika adatai a híradóban közigazgatási egységenként csoportosítva, igaz — amint a hálózatért felelős megyei könyvtárigazgató megjegyzi —, meglehetősen pontatlanul, illetve hiányosan. Ugyanő hívja fel a figyelmet arra is, hogy a kettős funkciójú könyvtárak statisztikai

jelentéseinek összeállításában meglehetősen sok a bizonytalanság, s ezek kiküszöbölése érdekében feltétlenül szükség volna országos vagy megyei útmutatásra... Egyébként mivel a megye két közművelődési hálózatának legfőbb adatai megtalálhatók a *Könyvtáros* júliusi számának közepén levő táblázatban, most a közölt részletes statisztikák alapján csak arra hívjuk fel a figyelmet, hogy az olvasótoborzás tartalékai még nem merültek ki, s egyebek között a jobb feltételek megteremtésétől és a nyitvatartási idő kiterjesztésétől, a „könyvtárszerűbben” működő könyvtárak számának emelésétől lehetne várni az olvasótábor növekedését. A táblázatokból kiderül például az, hogy nagyon sok olyan, 1200—2400 lakosú település van a megyében, ahol a csekély alapterület okozta zsúfoltságon kívül a feltűnően rövid kölcsönzési idő is az olvasók kedvét szegheti, a könyvtár szabadidei kínálata ugyanis gyakorlatilag alig vehető igénybe. Az 1218 lakosú Cikón például mindössze heti hat óra a nyitvatartási idő, de a megyében vannak még ennél rosszabb helyzetű olvasók is: az 1281-es lélekszámú Györköny könyvtárának ajtaja hetenként öt órán át van nyitva, Kakasdon az 1857 lakos heti hat órában keresheti fel a könyvtárt, hasonlóan az 1291 lakosú Váraljához, az 1620 lakosú Kaposszekcsőhöz, a 2752 (!) lakosú Bogviszlóhoz, az 1500-as lélekszámú Sióagárdhoz, az 1443-as Felsőnyékhez, az 1772-es Magyarkeszihez, az 1338 lakosú Nagyszokolyhoz és az 1478 lakosú Tolnanémedihez. Nyolc könyvtári óra jut a könyvek kocsolai híveinek (1728 lakos), a gerjenieknek (1515 lakos), a szálkaiaknak (itt csak 531 a lakosok száma), a 2579 szedresinek, az 1143 várdombinak, Udvari 738 lakosának, a nagykönyiaknak (1628) és Öcsény 2402 lakosának. Az utóbbi településen különben az óvodát, általános iskolát, napközi otthont és művelődési házat egyesítő ún. általános művelődési központ keretében működik a könyvtár, amelyről — az ÁMK igazgatójának, a korábbi iskolaigazgatónak tollából — igen okos, a jövőre nézve jó reményeket keltő cikket közölt a Tolnai Könyvtáros. Nem szívesen hivatkozunk Békés példájára ismét, de meg kell tennünk: ott az imént felsorolt községekhez hasonló lélekszámú településeken mindenütt a *hét valamennyi munkanapján látogatható könyvtárak működnek*, ami azt jelenti, hogy könyvtárosukat legalább napi négy órában foglalkoztatják. Csak így érhető el ugyanis, hogy a könyvtárt a kulturális alapszolgáltatást

nyújtó intézmények közé sorolja mind a fenn-tartó tanács, mind az olvasó.

A táblázatok átnézése közben az is feltűnt, hogy a városkörnyéki területek (volt járások) közül a paksiban az egy olvasóra jutó évi kötet-forgalom nem haladja meg az évi harmincat, a tamásiban pedig csak egy községben lépi át valamivel ezt a számot, sőt még a szekszárdi vonzáskörzetnek is csupán két falujában közeledik a negyven kötet felé az évente kölcsön-zött kötetek száma (Alsónyék 36,3, Kéty 36,4), viszont a bonyhádi és a dombóvári városkörnyéki közigazgatás területén meghökkentően magas kölcsönzési átlagok adódnak: Nagymányok 40,3, Bataapáti 46,3, Attala 48,2, Závod 49,4 (heti 4 nyitvatartási órával) és a csúcs: Izmény 51,6 kötet (8,6 százalékos olvasói aránnyal). Mivel az egyéb adatok közül csak Nagymányok dicsekedhet megfelelő mutatókkal, a hálózati munkatársaknak érdemes volna kideríteniük, milyen valóságos teljesítmények húzódnak meg e pompás számok mögött, és szükség esetén kiigazítaniuk a statisztikai számítási hibákat, vagy megszüntetniük az adat-szolgáltatás lazaságait, „nagyvonalúságait”.

A tartalmas szám egyéb írásai közül szívesen hívjuk fel a figyelmet két fontos műhelymunkára: az egyik a Szekszárdi Megyei Könyvtárban lefolytatott állományellenőrzés módszeréről és tapasztalatairól szól, a másik Kőrösi Csoma Sándornak a Bengáliai Ázsiai Társaság könyvtárában, Kalkuttában végzett könyvtárosi tevékenységét ismerteti.

A Vas Megyei Könyvtárak Értesítőjének 1984/1-es számában közzölt éves beszámolókról az örvendetes tényről adnak hírt, hogy több évi csökkenés, illetve stagnálás után tavaly ismét nőtt az olvasók száma a tanácsai és

a szakszervezeti könyvtárakban. A tanácsai könyvtárakba a lakosság 17,5 százaléka iratkozott be. Sajátos és egyre erősödő irányzat a nagyobb, szervezettebb könyvtárüggyel rendelkező városok könyvtárainak növekvő igénybevétele, miközben a falusi könyvtárak hatóköre évről évre szűkebb lesz. (Például Szombathely tanácsai könyvtáraiba a lakosság 19,9, a községi könyvtárakba viszont csak 14,5 százaléka iratkozott be 1983-ban.) A megye hét legnagyobb településére jut a tanácsai könyvtárak olvasómozgalmi eredményeinek több mint hatvan százaléka, szemben a kétszáznál több egyéb könyvtár negyven százalék alatti részesedésével. (Ez az arány a Kőszegi Városi Könyvtár új épületének szolgálatba állításával még jobban el fog tolni a hét város javára.)

A híradószám tartalma változatos, soktémájú, s ez kétségtelenül összefügg a különféle könyvtári területekről verbuválódott szerzők nagy számával (15) is. A tárgyalt témák e számban többnyire a legidősebb könyvtárügyi tennivalókkal függnek össze: foglalkoznak például a közigazgatási változásokból fakadó könyvtári feladatokkal, a volt szombathelyi járásban tíz éve megszervezett központi ellátás sorsával, továbbfejlesztésével és olyan, fontos olvasószolgálati-szolgáltatási kérdésekkel is, mint például a hanglemez-kölcsönzés szombathelyi tapasztalatai, az észak-dunántúli regionális együttműködéshez nélkülözhetetlen folyóirat-katalógus felállítása, az óvodások könyvtárba szoktatása, a Celldömölki Városi Könyvtár helytörténeti csoportjának tízéves tevékenysége, a könyvtár szakos főiskolai hallgatók gyakorlati képzésének korszerűsítése. A főbb hálózatokat képviselő szerzők híradóbeli szerepeltetése arányos, megfelel e hálózatok jelentőségének és munkájuk szakmai fontosságának.

Az MTA Közgazdaságtudományi Intézete keres lehetőleg gyakorlott, gépírní tudó fiatal könyvtárost. Nyelvismeret előnyben. Munkakör: címléírás és sokszorosítás (minigraph); folyóiratok és sorozatok kezelése; olvasószolgálat. Fizetés a kutatóintézeti bértáblázat szerint.

Jelentkezés beküldendő önéletrajzzal (Bp. XI., Budaörsi út 45., irsz: 1112); érdeklődés: a 851-527-es telefonszámon.

Építészeti szakirodalmi tájékoztató eszközök válogatott jegyzéke 1973—1983 címmel kiegészítő kötetet adott közre a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára *Gáspár Istvánné* és *Spányi Balázné* 1972-ben megjelentetett *Építészeti szakirodalmi kutatás* c. egyetemi segédkönyvéhez. Az 500 sokszorosított példányban kibocsátott kötet összeállítója, *Gáspárné Demeter Judit* az építészmérnök-hallgatók és a gyakorló építészmérnökök használatára szánt bibliográfia 622 annotálatlan, de a nyelvi változatokra és a kiadványokban levő bibliográfiákra utaló tételét hét formai-műfaji csoportba rendezte, és ezeken belül betűrendet alkalmazott, a keresést viszont — az alapkövetel elmentében — tárgymutatóval segíti: A tételek végén feltüntetett raktári számok ezúttal nemcsak a Műegyetemi Könyvtárra és hálózatára utalnak leelőhelyként, hanem az Építésügyi Tájékoztatói Központ Könyvtárára is. (1984. 108 l.)

A szegedi népképviseleti közgyűlés 1848—1871 a címe a szegedi Somogyi Könyvtár *Szeged múltjából* nevű sorozatában megjelent 3. kötetnek, *Ruszoly József* munkájának, amely az első három szegedi népképviseleti közgyűlés intézménytörténete. A *Szeged története* c. monográfia megfelelő részének előtanulmányát képező, 600 példányban közzétett feldolgozás azonban nemcsak a szegedi önkormányzat-, illetve közigazgatástörténet egyik igen fontos szakaszának értékes összegezése, hanem módszertani szempontból is

példaként állítható más városok intézménytörténeti kutatói elé. Kilencc fejezetben foglalkozik a népképviseleti önkormányzat kezdetével, a tisztviselők és a képviselők választásával, illetve a hivatalok betöltésével, a hivatalbeliek javadalmazásával, munka- és életkörülményeivel, a közgyűlésekkel, hatásköri kérdésekkel, a törvénykezéssel-igazságszolgáltatással, a rendszettel és a közbiztonsággal, az egyházakkal, a tanügy és az egészségügy szervezetével-igazgatásával, a statutumalkotási joggal, az adóügyekkel és a városgazdaság különféle kérdéseivel. (1984. 215 l. 40 Ft)

Magyar Lászlóról, a múlt században élt neves Afrika-kutatóról szól a *Vasi életrajzi bibliográfiák* c. sorozat 11. füzeté, *Fülöp Katalin* összeállítása, melyet 250 példányban, sokszorosításban adott ki a szombathelyi Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár. Az 1818. november 13-án Szombathelyen született és 1864. nov. 9-én az angolai Ponto de Cujoban elhunyt kutató munkásságát feltáró bibliográfia életrajzi bevezetővel kezdődik (ebben nem ártott volna a régi földrajzi nevek mai megfelelőjét is közölni — például: Jankovác, La Plata állam), majd a Magyar Lászlóra vonatkozó három bibliográfiai munka után írásainak — tanulmányainak, leveleinek — címadatai következnek folyamatos, 4-től 18-ig terjedő tételszámozással. A 19-140-es sorszámú tételekben a rá vonatkozó irodalom, a 141—159. sz. tételekben pedig a Magyar László-emlékhelyek (emlékmű,

-tábla, -kiállítások) leírásai találhatók. Az esetenként rövid annotációkkal, illetve címmagyarázatokkal is ellátott bibliográfia nagy erénye, hogy nemcsak nyomtatott dokumentumokat ír le, hanem a Magyar Tudományos Akadémia kézirattárának, a Magyar Földrajzi Társaság könyvtárának kéziratait, valamint az angolai történelmi levéltárból származó, Krizsán László tulajdonában levő dokumentumokat is figyelembe vette. ([1984.] 54 l.)

A Műszaki Egyetemi Könyvtáros repertórium 1964—1983 című cikkbibliográfia abból az alkalomból jelent meg, hogy a folyóirat tavaly húszéves lett. A *Frey Tamásné* szerkesztő által összeállított, 500 példányban sokszorosított repertórium bevezetőjében röviden áttekinti a Műszaki Egyetemi Könyvtáros történetét, ismereti szerkesztő bizottságának összetételét, felsorolja rovatait, majd használati útmutatót közöl. Gerincét az 516 tételes, szerzői, illetve cím szerinti betűrendbe sorolt jegyzék alkotja a megjelent cikkekről, közleményekről. A névmutató a szerzők, valamint az interjúalanyok és az ismertetett művek szerzőinek nevére utal a betűrendes rész tételszámainak segítségével, s e tételszámok aláhúzásával emeli ki a szerzői tevékenységet. A tárgymutató, amelyben az interjúalanyok és a nekrológokban szereplő személyek nevei is megtalálhatók, szintén a betűrendes rész megfelelő tételszámára hivatkozik. (1984. 76 l.)

Az Akadémiai Könyvtár iratai 1831—1949. K 801—K 940 címmel, illetve alcímmel fontos könyvtártörténeti dokumentumkötet jelent meg *A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára kézirattárának katalógusai* elnevezésű sorozat 14. köteteként. *Fráter Jánosné* munkája a könyvtár kézirattárában található, a könyvtár működésével összefüggő, különböző eredetű és elrendezésű iratokat, kéziratos forrásokat tárja fel egy leendő könyvtártörténet megírásának segítése végett, a lehetséges feldolgozási szempontok figyelembevételével. A rendezés és a feltárás is igyekezett tiszteletben tartani a történetiség szempontjait, s az anyagot két nagy részre osztotta: Az egyik a *könyvtári iratok gyűjteménye*, az intézmény működésének hivatali és ügyviteli iratait veszi számba, az állományban K 801—940 jelzettel ellátott dokumentumokat. A második részt a *kézirattár egyéb könyvtári iratai alkotják*, azok a könyvtárra vonatkozó dokumentumok, amelyek a Régi Akadémiai Levéltárban és a kézirattár régi szakjaiban, illetve az Ms-jelzésű folyószámos raktározási rendben felállított anyagában találhatók. A rengeteg nevet és információt tartalmazó, értékes kiadványban a keresést az oldalszámokra utaló személynév-mutató könnyíti meg, intézménynév-mutatója azonban nincs a kötetnek, ezért a helytörténeti gyűjtemények munkatársai és a saját intézményük történetét kutató könyvtárosok helyesen teszik, ha az egész kiadványt alaposan átnézik: minden bizonnyal találnak benne számukra fontos adatokat. (1984. 255 l. 45 Ft).

Apáczai Csere János emlékezete címmel idézeteket, életrajzi kronológiát és válogató jellegű Apáczai-bibliográfiát adott ki a pécsi nevelési központ könyvtára abból az alkalomból, hogy a jó hírű oktatási-nevelési-közművelődési együttes az idei pedagógusnapon felvette a nagy erdélyi tudós nevét. A nyolcezer példányban nyomtatott, izléses füzetet *Herczeg József és Takács Ferenc* állította össze. (16 l.) — **Bánki Donát** szü-

letésének 125. évfordulójára, a *Bakonybánon* 1984. jún. 15-én rendezett megemlékezésre kétleveles, életrajzot és ajánló jegyzéket tartalmazó *emléklapot* jelentetett meg a tatabányai József Attila Megyei Könyvtár, a Gépipari Tudományos Egyesület esztergomi és tatabányai szervezetével közösen.

Ajánlott irodalom az általános iskolai tananyaghoz keret-című bibliográfiai vállalkozása során két újabb, 5. osztályos tantárgyhoz adott ki jegyzéket 800—800 sokszorosított példányban a

dalom tantárgyi bibliográfia összeállítói, *Makki Mónika* és *Szász Ilona* hasonló felépítésben 384 műre hívják fel a kis olvasók figyelmét úgy, hogy a jegyzék három fő fejezetének anyagát igen sok tartalmi csoportra tagolják. Az első, a mesék, mítoszok és mondák világról szóló fejezetben például a híres mesealakok — Tündérszép Ilona, Fehérlófia stb. — éppúgy külön csoportokban szerepelnek, mint a népek meséit tartalmazó gyűjteményes kötetek, továbbá a híres mesegyűjtők könyvei *Benedek Elek* munkáitól *Krilov* meséiig, illetve a mitológiai részben a nagy eposzok és a regósénekek vagy a mitológiai alakok *Prometheusztól Ikarosz*ig. A második fejezet *Petőfi Sándorral* foglalkozik, a harmadik *Rólad szól a mese* címmel 18 magyar és külföldi íróval ismerteti meg a tanulókat *Arany Jánostól Weöres Sándorig, Gajdától Saint-Éxupéry-ig.* (45 l)

Győr-Sopron megye könyvtárai címmel könyvtári tájékoztatót adott ki a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Győr-Sopron megyei Szervezete és a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtára. A *Hiller István* által szerkesztett és *Gyurác Sándorné* által összeállított kalauz a megye 76 legjelentékenyebb könyvtárának adatait (cím, nyitvatartás, állomány nagyság, gyűjtőkör, szolgáltatások) sorolja fel a települések betűrendjében. — A szegedi **Somogyi Könyvtár** új épületének felavatására leprellő alakú kalauz jelent meg sokszorosításban, kétezer példányban — közvetlenül az olvasók használatára, ennek megfelelő tartalommal.

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. A *Bankós Gyulané* és *Rátky Agnes* által összeállított **Környezetismeret** 236 munkát ajánl kilenc tárgykörben, s mindegyikben szerzői betűrend szerint közli az annotációk nélküli bibliográfiai leírásokat, a jegyzék anyagát pedig részletes, jó név- és tárgymutatóval tárja fel. (1984. 29 l.). A **Magyar iro-**

Állatmesék, állattörténetek címmel ajánló jegyzéket adott ki a Debreceni Városi Könyvtár. *Muri Attiláné* kétszáz példányban sokszorosított összeállítása 70 mesét, meseregényt, illetve ifjúsági regényt és elbeszéléskötetet kínál fele-fele arányban a kisebb-nagyobb gyermekeknek. A jól válogatott jegyzék értékét növelik az annotációk, amelyek megfelelő kedvet

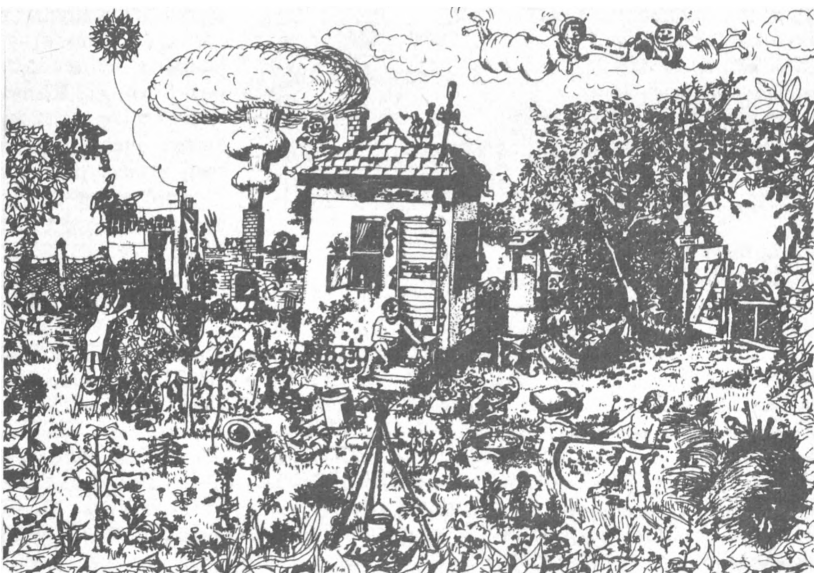
csinálhatnak a jegyzékbe felvett könyvek elolvasásához. (1984. 55 l.)

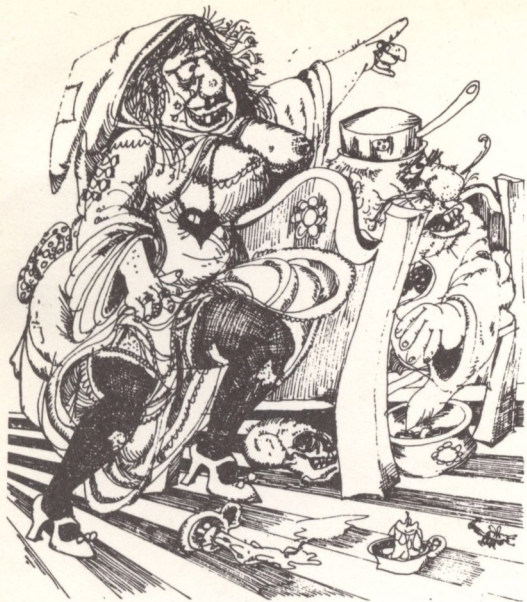
Fürkész címmel rejtvények, fejtörők rajzos pályázati füzetét adta ki a Hatvani Városi Könyvtár, az Újhatvani Fiókkönyvtár és a Hatvani Úttörőelnökség az 1984-ben is megrendezett nyári „irodalmi udvar” foglalkozásaihoz. (10 l.)

A július 1-ig a szerkesztőségbe érkezett periodikus kiadványok; statisztikai adattárak: *Debreceni Hivogató*. 1984. június (Debreceni Városi Könyvtár); *Doktori értekezések a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen 1981—1982*. ([A] Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára); *Gazdaságpolitikai Tájékoztató*. 1984/5. sz., május (Balassi Bálint Megyei Könyvtár, Salgótarján); *Irodalomkutatások. Az általános és a szakkönyvtárakban elvégzett irodalomkutatások jegyzéke*. 1984. június (Berzsenyi Dániel Megyei Könyv-

tár, Szombathely); *Kísérlet, kutatás, fejlesztés. Hazai pedagógiai, oktatási információk*. 1984/1. sz. (Az OPKM Információs Szolgálat); *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom. Referáló lap*. 1983/4. sz. (Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ); *Könyvtári Hírlévlél*. 1984/2. sz. (OSZK KMK); *Könyvtári Tájékoztató*. 1984/5. sz. 1984. május 1. — 1984. május 30. (Aluterv—FKI. Alumíniumipari Tervező[-] és Kutató Intézet); *Könyvtári Tájékoztató*. 1984/6. sz., június. Melléklete: *Könyvtári gyermekrendezvények. Nyári szünidő* (Nagyközségi Könyvtár, Edelény); *Külföldön megjelent fontosabb jogtudományi művek jegyzéke*. 1984. első negyedév (Országgyűlési Könyvtár); *Magyar Könyvészet 1981. A Magyarországon megjelent könyvek bibliográfiája*. 1. köt. Szakrendi rész., 2. köt. Mutatók (Országos Széchényi Könyvtár); *Német nyelvű könyvek gyarapodási jegyzéke 1981—1982*. (Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár, Székesfehérvár); *OMIKK Híradó*. 1984/6. sz. (Országos Műszaki Informá-

ciós Központ és Könyvtár); *Szakirodalmi Gyorstájékoztató*. 1984/5., 1984/6. sz. (Testnevelési Főiskola, Könyvtár); *Szociológiai Információ. A magyar nyelvű és magyar vonatkozású szakirodalom válogatott bibliográfiája*. 1983/1. sz., első negyedév (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár); *Tájékoztató jegyzék vezetők számára. Mutató az 1983. évi évfolyamhoz*, 1984/5. sz., május (Hajdú-Bihar megyei Könyvtár, Debrecen); *Újabb külföldi szerzemények (tudományos és ismeretterjesztő művek)*. 1983/4. sz., október—december (FSZEK); *Vas megye irodalma*. 1983. január 1.—március 31. (A Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár [Szombathely] bibliográfiai füzetei 77. sz.) (Kny. a Vasi Szemle 1984/1. számából); *Vezetői Információ*. 24—25. sz., 1984. jún. 5. (Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, Főiskolai Könyvtár, Győr); *Világszerte. Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum Információs Szolgálat*. 1984/7. sz. — *Településeink könyvtári ellátása 1983. Szabolcs-Szatmár megye* (Móricz Zsigmond Megyei Könyvtár, Nyiregyháza).

András Kőrösi

KOROLOVSZKI ANDRÁS
grafikáiból
(Cikkünket lásd a 491. oldalon)

